

1245 рік... Хан Батий, повернувшись з походу по Русі, зміцнює армію та захоплює нові терени. Одне по однім підкоряються князівства полчищем монголів. У Галицько-Волинські землі тікають тисячі людей, рятуючись від жорстоких кочівників.

Дізнавшись, що князь Данило Романович дає біженцям притулок і має намір зберегти незалежність, хан вирішує підкорити його або переманити на свій бік. Данилові вдається перехитрити Батия. Замість стратити гостя, Батий останньої миті змінює рішення й відпускає Данила княжати в Галичі, сподіваючись, що має в його особі покійного союзника. Тим часом Данило починає готуватися до війни з Ордою. Зрада жінки та оточення – князь пройде через усе. Так, він здобуває перемоги дорогою ціною. Але він оборонить право свого народу на незалежність і на честь старшого сина закладе справжнє європейське місто – місто Лева – Львів.

Але хіба сила наша в залізі? Сила в дусі нашому. Залізо іржа поїсть. А душа християнська вічна. Так не біймося ж нічого на світі цьому, бо чекає на нас усій інший світ, спільний для всіх, хто живе з вірою в Ісуса Христа. — Передихнувши, Данило обвів поглядом суворі обличчя воїнів своїх, наче вирізаних із твердого дерева. — Знаю, що ніхто з вас не підведе мене сьогодні, брати мої. Про одне прошу: не здавайтеся, не давайте супротивникові взяти гору. Сьогодні – гра, завтра битва. Нехай знають тартари, що перемогти дружину княжу непросто. І нехай тричі подумують, перш ніж зло проти нас замислити. Багато що залежить від цих змагань, браття. Честь наша. Слава. Майбутнє.

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-1535-1

9 786171 121535 1

ТАРАС ОРЛИК
Данило Галицький

ТАРАС ОРЛИК

Данило
Галицький

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

ТАРАС ОРЛИК

Даніло Гялицький

РОМАН

ХАРКІВ **2016** **КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ**

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)
О-66

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Переклад з російської *Марії Волощак*

Дизайнер обкладинки *Сергій Ткачов*

ISBN 978-617-12-1535-1

- © Майдуков С. Г., 2016
- © DepositPhotos.com / mr_Brightside, ysbrand, обкладинка, 2016
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2016
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2016

Сей же король Данило був князем добрим, хоробрим і мудрим, який спорудив городи многі і церкви поставив, оздобив їх різноманітними прикрасами, і багатолюбством він світився із братом своїм Васильком. Сей же Данило був другим по Соломоні.

Галицький літопис

Тож оберніться до ворога прямо, й одно з двох — загинь чия порятунок, — інших розмов на війні не буває.

Гомер. Іліада

I

Навала

Крізь хмари пилу, здійснятї тартарською¹ кіннотою, кривавими вбачалися світанки. Щоранку, тільки-но багрянний обрис сонця визирав з-за обрїю, по всїй землі, від краю до краю, спурхували зграї ворон і, клубочучись, ніби чорний смоляний дим, перелїтали на нове місце поживи. Згарищ і бойовищ стало на Русі стільки, що розжирілі хижакї лїнувалися обгризати людські кістки дочиста, як у голодні часи. Тому очі виклюють, у того печінку вигризуть або ніс відірвуть та так і кинуть, на інше не спокусившись. Живі не встигали ховати своїх мерців. Нікому було відбудовувати зруйновані міста й селища. Нескінченні людські потоки прямували все далі й далі на захід, забираючи із собою худобу, несучи птицю та посильну поклажу. Біженців, які майже водночас позбулися даху, землі й нажитого добра, було безліч. Вони проклинали своїх князів, які не зуміли домовитися й дати відсіч великим юрмам ворожого війська, що насувалися зі сходу. Коли орди кочовиків плюндрували рязанські землі, Суздаль і Ростов удавали, що це їх не обходить, але незабаром настала і їхня черга, і тоді вже суздальці з ростовцями стали закликати сусідів на допомогу, але пізно схаменулися: не залишилося в окрузі військ, здатних протистояти ворогові. А потім і Володимир упав, а за ним Торжок, а відтак — Козельськ, що протримався найдовше, але все одно втоплений у крові разом зі своїм

¹ Назви «Тартарія» й «тартари» походять від етноніма «татари» — контамінація з Тартаром у європейській традиції, натяк на походження воровів християнства з поганського тартару. (*Тут і далі прим. ред.*)

малолітнім князем Василем. Розгромивши стіни Києва пробивними гарматами, тартари пішли на Волинь, узяли Кам'янець, Володимир, Полоцьк і багато інших міст руських.

Про те, як це відбувалося, можна було дізнатися з розповідей біженців, і всі вони були чимось схожі — і розповіді, і самі біженці. Голови понурі, роти гірко перекошені, в очах страх і відчай. Ідучи, раз у раз озираються, немов перевіряючи, чи не наздоганяє їх степова пожежа, пущена тартарами навздогін. Ночами скрикують і прокидаються, бо здається їм, ніби земля під ними гуде і здригається від близького тупоту копит. А вдень на запилених обличчях блищать світлі доріжки від сліз, пролитих за рідними й близькими, яких уже не повернеш: порубали їх, попалили, розтоптали, відтягли на арканах із кінського волоса.

Так бувало й раніше, коли половці та печеніги Руссю гуляли, але ті лихі часи непорівнянні з новою величезною бідую. Тартарські орди такі великі були, що там, де вони проходили, ні травинки, ні билинки не залишалося, ніби сарана всю зелень пожерла. Полчища ці вів непереможний і безпощадний полководець Батий, онук самого Чингізхана. Поширювалися чутки, що він їв живих немовлят, запиваючи молоком і кров'ю убитих матерів.

Ті, хто бачив Батия (а бачив його мало не кожен із тих, хто рятувався втечею), твердили, що на зріст він вищий від ведмедя, який став дибки, такий самий лютий і могутній. Шкіра в нього темна, немовби закопчена від звички прогулюватися вулицями охоплених полум'ям міст і селищ. Бороди немає — спалив бороду; вуса довгі й тонкі, звислі, як у сома; череп виголює до синяви, за тартарським звичаєм, щоб не злітав маляхай під час скаженої гонитви степом. Як зиркне своїми вузькими чорними, вугляними очима, то навіть беркути погляд відводять. Гаркне — і вовки хвости підгортають, на череві коло ніг Батия цуценятами повзають. А все тому, що замість людського серця в грудях його б'ється серце тигрове, що йо-

му чаклуни за наказом Чингізхана ще в підлітковому віці вправили. І відтоді не знає його звіряча натура ні любові, ні страху, ні жалю. Ось чому здолати Батия не може ніхто зі смертних, як і військо його заворожене. Не люди вони всі, хоча й подоба в них людська. Перевертні. Одне слово — тартари.

Їх везуть на собі непоказні, низькорослі, але неймовірно витривалі конячки, здатні харчуватися не тільки травою, але також падаллю, глиною і навіть камінням. Волохаті, як собаки, зимова холоднеча їм не страшна, літньої спеки не помічають, води не п'ють, зате руську людину за версту чують, не сховатися від них, не сховатися. Тьма-тьмуща цих коней дивних, тьма-тьмуща вершників на них.

Попереду, у позолочених і сріблястих обладунках, величю й гордовито їдуть головні воеводи хана — їхні круглі щити немов дзеркало блищать, щоб сліпити ворога; на ногах чоботи зі зміїної шкіри, яким нема зносу; криві мечі так гостро відточені, що ними найтонші волосинки рубати можна; на гострих шоломах цільні кінські хвости майорять. Під обладунками плечі, спини і груди воевод чарівними малюнками прикрашені — наконечники і клинки від них відскакують, малої подряпини не залишаючи. Кожного з них тисяча дружин супроводжує, усі красуні, гнучкі й холодні, як гадюки. За кожним, скільки бачить око, рать тягнеться — верхи, пішки, кроком, бігом, на волокушах, на критих возах із колесами в людський зріст, на безрогих горбатих бугаях із довгими волохатими шиями.

Скупчення це, що ворушиться, удень і вночі гуде, скрипить, бряжчить і брязкає, стовпи пилу здіймаючи до самого неба. У поході ніхто не сміє і очей зімкнути, щоб не гнівити Батия, який то тут з'явиться, то там, сидячи на своєму вогненно-рудому коні з бичачими грудьми і тонкими, ніби точеними, ногами. Махне нагайкою — і ось уже він на горі над Либідь-річкою гарцює, милуючись Києвом, що палає разом із жителями, різьбленими теремами, чудотворними іконами

і стародавніми грамотами, на яких записано всю історію Русі. Махне нагайкою вдруге — і топче його баский жеребець згорблені спина полонених, яким велено східці для великого хана складати, — і щоб не пискнула жодна жива душа! А втретє махне — і переноситься просто на протилежний берег Дніпра, щоб вести своє військо все далі й далі, до самого краю землі... Захоплений оповідач, який зображав Батия, що скаче, так жваво допомагав собі жестами, що ледь не зачепив по носі дядька Гордія — той відштовхнув його руку.

— Ач розійшовся, талалай! Ніби горобець крильми махає! Тартарин клятий у нього наче богатир билинний. Вигадав теж.

— Так люди казали, — почав виправдовуватися Іванко. — Я що? Я ж його не бачив, Батия.

— А не бачив, так не бреши, — відрізав Гордій, обсмктуючи риб'ячий хребет. — Нічого за злими язиками повторювати. Вони як ті онучі на вітрі бовтаються. — Він кивнув у бік онуч, розвішаних на просушування. — Туди-сюди, туди-сюди.

Як і всі, що сиділи поблизу вогнища біля річки Горинь, був босий, але голі ноги його, забруднені мулом до самих колін, здавалися взутими в чоботи. Він не поспішав їх мити, щоб супутники не забували, хто саме добув минька до обіду. Іванко — той наловив майже дюжину раків, але яка ж це їжа, пустоці самі. Інша річ — минь у два лікті завдовжки. Білого риб'ячого м'яса на всіх вистачило, Гордій нікого не образив, усім по доброму шматку виділив.

Крім нього й балакучого Іванка, навколо вогню розмістилися ще троє: кругловида дівчина Лушка, стрижена, як хлопець, під горщик; жінка Степанида, що відгукувалася на прізвисько Тетеря; і вчена людина Никодим в обшарпаній попівській рясі, такій вигорілій, що з чорної вона стала сірою. Усі п'ятеро шукали щастя в землях галицьких і, якби не зустрілися на шляху, були б зовсім самотні.

Наприклад, Лушчиних батьків і братів убили вояки-утікачі, а саму її, згвалтувавши, підвісили за косу на воротах та так і кинули, озираючись і насміхаючись, поки не зникли за пагорбком. На її щастя, мимо проходив Гордій, він Лушку і звільнив, косу ножем зрізавши. Правда, відтоді вона не розмовляла, а тільки мукала та кивала або головою мотала, немов язик втратила, але язик був на місці — Гордій перевіряв. Ну, не говорить — і не треба, що розумного дівка сказати може? А коли їсти захоче або, припустимо, чого іншого попросить, то й так зрозуміло, без слів. Вони не завжди потрібні, слова ті. Буває навіть так, що зайві вони.

Згадавши, як Іванко соловейком заливався, Батія поганого звеличуючи, Гордій знову розсердився. Адже якщо непереможний головний тартарин, то Русі кінець настав. І куди тоді далі податися? До угрів носатих? До ляхів пихатих? Прицмокуючи, Гордій висмоктав риб'ячу мізковню, жбурнув череп минька в річку й запитав у Никодима:

— Ось скажи, монаше, правду про Батія кажуть чи брешуть? А військо його? Воно й справді заворожене? Якщо навіть і так, то мусить же бути якийсь спосіб здолати косооких?

— Не монах я, — сказав Никодим, зосереджено розтираючи розіпрілу шкіру між пальцями ніг. — Писар. Скільки повторювати одне й те саме?

— Ну писар, — примирливо сказав Гордій. — Усе одно людина, яка знає й розуміє. У чому сила тартар? Чому тіснять і б'ють нас поодинці?

— Ось тому, що поодинці, і б'ють.

— Отже, — утрутився Іванко, — якщо об'єднаються наші дружини, то сильнішими за тартар стануть?

— Ох, не думаю, — похитала головою Тетеря, — розтираючи риб'ячий жир по губах і щоках, щоб блищали привабливо. — Не здолати нашим їх, ні, не здолати.

— Баба, а мовить до пуття, — кивнув Никодим, із насолодою перекидаючись на спину, щоб зручніше було стежити

за хмарами в небі, і покусуючи соковиті трав'яні стебла. —
Не здолати.

— Це тому, що більше їх? — здогадався Іванко.

— Не тільки, — заперечив Никодим.

— А що ще? — поквапив його Гордій.

— Порядок у них. Суворість. Ось взяти їхній тумен...

— Тумен — це що таке?

— Тисяча кіннотників. Тумен на сотні ділиться, а сотні на десятки.

— Хитро придумано. — Іванко почухав потилицю.

— Цить! — гримнув зацікавлений Гордій. — Не перебивай старших.

Никодим покосився на нього, виплюнув травинку, сунув до рота нову і сказав:

— Не в тому мудрість, що тисячі на десятки розбито, а в тому, що один за одного відповідає. Ось, припустімо, ти злякався... — Він показав на Іванка, який розтулив рот, щоб заперечити, але не встиг, бо Никодим продовжив: — Ти злякався в бою, а весь твій десяток за тебе відповідатиме. Усім голови з плечей зітнуть або серце з грудей виймуть. Кому ж цього хочеться? Ось вони один за одним і стежать, не дозволяють з поля бою втекти, щоб їх теж за боягузтво не страшили. Після великої битви, трапляється, цілими сотнями своїх же знищують, а то й тисячами. За будь-яку провину смертю карають. Не там нужду справив, не так на сотника подивився... поцупив... збрехав... Страта в тартар люта, болісна. Зламають спину і кинуть здихати. Або ж риб'ячий хребет в дупу засунуть — спробуй витягнути. Адже вони головою вперед рибу пхають, щоб кістки перешкождали вийняти назад...

— Свят, свят, — перехрестилася Тетеря, а Лушка злякано подивилася на рештки миня біля вогнища, що тліло.

— Люблять іще на аркані за кіньми по землі волочити, — додав Никодим, задоволений враженням, яке справив. —

Прив'яжуть і тягнуть степом, поки вся шкіра не злізе. Крик, гвалт! А решта сміється.

Іванко, який слухав мовчки, із широко розплющеними очима, не витримав і знову подав голос:

— Отак вони самі себе під корінь знищать!

Перш ніж відповісти, Никодим повернув голову, щоб сплюнути зелену кашку. Потім сів, потягнувся з хрускотом і сказав:

— Погане військо все одно на смерть приречене. Краще вже так, іншим для науки.

— Наука, отже, — дійшов висновку Гордій похмуро.

— Наука, — погодився Никодим. — Кому мука, кому наука.

Подорожні помовчали, обдумуючи сказане. Стало чути, як щебечуть пташки, як гудуть бджоли над галявиною, як десь біля дороги реве несамовито корова, яку, мабуть, ведуть на заріз, бо ногу зламала або просто знесилилася за час тривалого переходу. Не пропадати ж м'ясу. Це тільки людям — пропадати. Ось сидять вони біля багаття, ситі, обігріті, гуторять. А завтра що? Як виживати, коли холоди настануть? Чим землянки викопувати, чим ліс рубати, у що тіла свої кутати? Тільки й залишається, що з простягнутою рукою по світу йти. Так простягнутих рук нині багацько! Черствої скоринки хлібної — і то не допросишся.

— Підемо далі, чи що? — запропонував Никодим, у якого напевно зіпсувався настрій.

— Почекаймо трохи, — сказав розсудливий Гордій. — Чуєш? Завалили ж телицю. Тож підемо, коли тушу розбиратимуть. Може, маслаків перепаде.

— Або потрухів, — пожвавилася Тетеря. — Наваримо юшечки.

— У чому, дурна ти бабо? У балії твоєї? Вона, може, велика, але ж для інших потреб призначена.

Поки чоловіки сміялися з нехитрого жарту Гордія, худенька Лушка спершу сиділа мовчки, нахиливши обчиряжену голову і стрімко шаріючись, а потім схопилася й утекла в кущі.

— Це ти даремно, дядьку, — дорікнув Іванко, з обличчя якого вмить злетіла вся веселість, ніби не він щойно реготав разом з усіма. — Сирота все ж таки, та ще це... гм.

Не доказавши, він боязко відсунувся, щоб Гордій кулачищем його не дістав, але той не розсердився, кивнув винувато:

— Даремно. Образив дівку. І ти, Степанидо, прости. Озвірів зовсім, світом тиняючись. У самого дочки були, дружина... Ох, ма, життя-гармидер! Заспокой дівку, Іване. Куди вона сама така?.. Повернути треба. Скажи їй, дядько Гордій щиро перепрошує.

— Це я зараз, це я миттю!

Іванко птахом спурхнув із прим'ятої трави й пірнув у зарості — тільки сучки затріщали. Лушка, демонструючи образу, якої насправді не відчувала, пішла до річки мити руки. Гордій, лігши на бік і підперши патлату голову, попросив Никодима:

— Ти, дорогенький, ще про тартар розкажи. Бачив їх живо? Або тільки в книжках своїх про них читав?

— Бачив, дядьку, бачив, — відповів Никодим. — І ти подивися. — Він підвівся й задер на собі рясу до грудей. — Ось вони, відмітини на пам'ять довгу, пам'ять недобру.

Гордій сів, мнучи бороду.

— Це як же ти примудрився? — запитав він, розглядаючи блискучі, рожеві рубці опіків на білому тілі, яке давно не бачило сонця.

— Горів я, дядьку. Разом із Києвом престольним горів. Та не до скону, як бачиш. Бог уберіг, із пекла вивів, щоб я решту князів попередив. Ось хочу до Данила Романовича пробитися. Розповісти йому, як військо Батиеве споряджене, щоб він свої дружини встиг підготувати. З тартарами битися — це тобі не з половцями воювати. Тут кмітливість потрібна, без неї ніяк.

— Данило — він тутешній князь буде? Думаєш, вистоїть проти Батия?

В очікуванні відповіді Гордій двічі змінив позу, підгинаючи під себе то одну ногу, то другу. Йому кортіло почути, що Данило Галицький зможе зупинити орду, яка невблаганно насувається зі сходу. Якби не був Гордій голий, як бубон, він і сам би записався в дружину, але без зброї та доброго коня зі збуєю здатний тільки рибу з річки тягати й зубоскалити з попутниками. Дуже це його гнітило, тим паче що силу він у собі відчував чималу, силу злу, неприборкану. Дочок Гордія степовики в полон повели, дружину вбили, щоб під ногами не плуталася, самого Гордія, як їжача, стрілами колючими нашпигували, але оклигав він, вижив. А навіщо? Щоб хлоп'ят там та дівкам шмарклі витирати?

— Батий, він у тартар за батька буде, — заговорив Никодим, ретельно добираючи слова, щоб донести свою думку дохідливо. — Батько, отже, усього їхнього гидкого племені. Його воля — для всіх закон. На смерть пошле — ніхто і не пискне. Не послухатися — ні-ні, боронь Боже.

— Страхом, отже, бере, — кивнув Гордій із розумінням.

— Якби страхом. Тут інше. — Никодим сів на своє місце й помовчав, не дивлячись ані на Гордія, ані на Тетерю, що повернулася й витирала мокрі руки подолом. — Вони його, собаку, люблять.

— Їм рибу в дупу, а вони люблять?

— Тому ще дужче люблять. Більше од Бога шанують. Плазують, п'яти лижуть, тому й раді. Їх так змалечку привчають. Тартарин ще ходити добре не вміє, а його вже на коня верхи садять і пояснюють: ти, хлопчику, вірний воїн великого хана, хоч Чингіза, хоч Батия, хоч когось іншого. Велить хан батька рідного різати — ріж не роздумуючи. Велить матір убивати — убивай. Аби хан був тобою задоволений. Він твое сонце ясне, а без нього ти тьху, тля.

— Ач, вигадали, поганці, — крекнув Гордій. — Нашому народові такого в голову не втовкмачити, хоч сто років торочити «хан, хан».

— Тому вони тартари, а ми русичі, — глибокодумно про-
рекла Тетеря.

— Істину кажеш, тітко, — погодився Никодим. — Різні ми.
З різного тіста зіплені.

— Про це хочеш із Данилом говорити? — здогадався
Гордій.

— Саме так. Щоб ворога здолати, його зрозуміти треба.
Ось мисливці на ведмедя йдуть. Вони мусять точно знати йо-
го натуру звірячу, щоб вистежити, виманити та на рогатини
підняти.

— А чи захоче слухати тебе князь? — засумнівалася Тете-
ря, що вмостилася поруч. — Ти, вибач за правду, на обшарпан-
ця більше схожий, ніж на вчену людину. Такого за версту не
підпустять до хоромів княжих.

— Данило — володар не пихатий, не рівня іншим, — від-
повідав Никодим, не образившись. — Чув я, що не цураєть-
ся він простого люду. Трапляється, навмисне володіння без
почту об'їжджає, щоб із народом поспілкуватися. Може, і ме-
не не прожене.

— Що ще про нього говорять? — зацікавився Гордій.

— Один мій товариш — земля йому пером — якось літо-
пис земель галицьких начисто переписував. Він мені про Да-
нила й розповів.

— Що розповів? — засобалася Тетеря.

— Батька його, Романа Мстиславича, Великим прозвали
за розум його, силу й відвагу. Його правити Галичем народ
закликав, а колишнього, Володимира, прогнали. Як почав Ро-
ман правити, так одразу з'єднав Галичину з Волинню. Однак
схибив.

— Як? — запитав Гордій.

— А так, що брата на стіл Волинський посадив, — пояснив
Никодим. — Той, підлий, перед ним ворота й зачинив, а угор-
ського короля Белу нацькував Галич забрати. І став Роман
наш начебто безпритульний.

— Як ми, — докинула Тетеря і, побачивши кулак, показаний Гордієм, загулила рота долонею.

— Його тесть виручив, Рюрик Київський, — вів далі Никодим. — Земель йому виділив, грошей дав, військом допоміг. Облаштувався Роман, половців побив, із поляками здружився, став силу набирати. Угри злякалися, на мирову пішли, Галич повернули, а там брат-гадюка помер, так що Волинь теж Романові дісталася. І вийшло нове князівство, Галицько-Волинське, найбільше і найбагатше на Русі. Роману на тому заспокоїтися б, а він вирушив у Люблін воювати. Там і згинув. І залишилося в нього два спадкоємці...

— Як по писаному говорить, — схвалив Гордій, звертаючись до Тетері.

Але, замість того щоб розділити його захоплення, вона сплеснула руками:

— Ой, лишенько! Ми ж про корову за розмовами геть забули. Тож нам і тельбуха завалящого не дістанеться!

Чоловіки, перейнявшись її хвилюванням, теж схопилися з трави і, поступово переходячи з кроку на біг, потрюхали в бік дороги. Однак поспішали вони даремно. Від корови залишилася сама пляма крові на узбіччі, що не встигла всмоктатися в землю. Ні шкури, ні хвоста, ні хоча б копит.

— На підводі відвезли, — визначив Гордій, показуючи на слід колеса, що прокотилося червоною калюжею. — Не стали тут обробляти.

Усі троє розчаровано дивилися в далечінь. Там угадувалися піші фігури, але возу давно і сліду не було.

— Поїли свіжинки, — пробурмотів Никодим з образою людини, якій щось пообіцяли, а потім обдурили.

— Ой, лишенько! — знову вигукнула Тетеря. — Ми ж добро своє без нагляду кинули. Покрадуть усе.

Не змовляючись, вони побігли на берег, де залишили торбинки, взуття і верхній одяг. На їхнє щастя, ніхто не встиг побувати біля вогнища. Тільки борсук, що зазіхнув на недоїдки,

кинувся навтьоки, метушливо підкидаючи жирний зад із коротким хвостом.

— Стільки сала втекло, — побідкалася Тетеря. — Невдачливе місце. Ідемо звідси.

— Так, мабуть, час, — погодився Никодим.

— Спершу Іванка з Лушкою дочекатися треба, — заперечив Гордій. — А ти поки що розповідати закінчи, бо цікаво дуже. Що Романові спадкоємці? Кажеш, двоє їх було?

— Один чотирирічний Данило, другий дворічний Василько. — Никодим почав неспішно намотувати на ногу онучі, готуючись узутися перед дорогою. — Їх бояри звести зі світу надумали, ось матінка їхня і втекла до польського короля Лешка Білого. Він не був дурнем і взявся кинуте до рук прибирати, а хлоп'ятам лише два міста віддав — Тихомль і Перемишль.

— Іванку! Лушко! — загорлала Тетеря, якій стало нудно.

Гордій невдоволено поморщився, скоса поглядаючи на неї.

— Як же Данилу Галич повернути вдалося? — поцікавився він.

— Хитрість ляха згубила, хитрість і жадібність, — відповів Никодим, постукуючи взутою ногою. — Він, щоб самому не воювати, новгородського князя Мстислава Удалого закликав: візьми Галич приступом і мені віддай.

— І що? Узяв Мстислав?

— Узяти ж бо він узяв, — сказав Никодим, усміхаючись, — але віддавати Білому не став. Він Галич законному спадкоємцеві повернув.

— Данилові?

На знак згоди Никодим нахилив голову.

— Іванку, Лушко! — надривалася Тетеря. — Куди ви поділися? Час іти!

— Щось не чув я, аби новгородці щедрістю славилися, — сказав із сумнівом у голосі Гордій.

— Зате хитрощів їм не позичати, — усміхнувся Никодим. — Мстислав свою дочку Анну за Данила віддав. Поріднилися і за-

одно союз уклали. Відтоді Данило і княжить у Галичі. І скажу тобі по честі, іншого такого мудрого і справедливого правителя немає на Русі й не було. Суд вершить як Соломон.

— Хто-хто?

— Іванку! Лушко! От бісові діти!

Не витримавши, Тетеря попрямувала в той бік, де сховалася молодь.

— Привели до нього одного разу двох матерів, які немовля поділити не могли, — заговорив Никодим, не уточнюючи, Данила він має на увазі чи Соломона. — Одна каже: «Моє дитя», — друга: «Моє». Кричать, сваряться, одна одну звинувачують. Тоді велить він немовля розрубати надвое і віддати сварливим жінкам, кожній по половинці.

— Та ти що? — жахнувся Гордій. — Це ж навіть уявити страшно. І як язик повернувся наказати таке?

— Ти почекай, ти дослухай спершу... Ось одна кричить: «Правильно, нехай рубають, щоб нікому не дісталось!» А друга каже: «Ні, віддайте їй, вона мати». І в сльози. А він з трону на неї показує: «Ось справжня мати, вона на дитину свою зглянулася. Другу ж женить геть і побийте її камінням, гадюку потайну, щоб не кортіло їй на чуже зазіхати».

— Ох і голова! — захопився Гордій. — Я б довіку до такого не додумався.

— Ідуть, — сказав Никодим.

— Що?

— Ідуть, кажу.

Простеживши за його поглядом, Гордій побачив Іванка й Лушку, що з'явилися зовсім не з того боку, куди вирушила шукати їх Тетеря. Тримаючись за руки і пригинаючись під зеленим верболозом, вони пройшли берегом, піднялися по схилу і зупинилися навпроти чоловіків. Переглянулися. Дружно вклонилися до пояса і знову випросталися, усміхнено поглядаючи одне на одного.

Гордій і Никодим теж переглянулися — ошелешено.

— Ми попрощатися прийшли, — сказав Іванко. — Далі вдвох підемо. Тільки я і вона.

— Хіба вам з нами погано? — запитала розпашіла й захекана Тетеря, що бігом повернулася на стоянку.

— З вами добре, тітко, але удвох краще, — відповів Іванко, глянувши на похнюплену Лушку.

— І хто ж так вирішив? — поцікавився суворо Гордій.

— Удвох домовилися.

— Як же ти міг із нею домовитися, коли вона німа як риба?

— Вона не німа, — сказав Іванко, не зводячи очей з Лушки. — Зі мною говорить. Тільки пошепки.

Лушка, далі дивлячись у землю, кивнула. Щоки в неї були малинові й такі гарячі, що волосинки, які вибилися, тремтіли, як біля вогню.

— Ти не будеш кривдити її? — слізливо попросила Тетеря, яка встигла тричі перехрестити молодих.

— Нібито я не знаю, — відмахнувся Іванко. — Сам сирота, розумію що до чого.

Він і Лушка ще раз уклонилися старшим, подякували їм за все добре, попрощалися і, не озираючись, рушили до дороги. Іванко йшов трохи попереду, ведучи Лушку за руку. У своєму полотняному сарафані, коротко підстрижена, вона видавалася зовсім іще маленькою дівчинкою.

— Господи! Захисти їх, — бурмотіла Тетеря, хрестячи дві постаті, що віддалялися. — Не найкращий час кохатися знайшли. Як же вони тепер без нас? Наздоженімо, чоловіки. Разом підемо.

— Не хочуть вони разом, — буркнув Гордій, у якого раптом так засвербіли очі, що довелося аж протерти їх пальцями. — Удвох хочуть. Хай ідуть. Може, щастя своє знайдуть.

— Це під Батиєм?

— Не бувати тут Батию, — упевнено сказав Никодим. — Не дійде він сюди.

— Звідки знаєш? — засумнівалася Тетеря.

Зміст

I. Навала.....	7
II. Нащадок Чингізхана.....	22
III. Прощання князя Данила.....	37
IV. У далекі краї.....	52
V. Полум'я і кров.....	68
VI. На чужині.....	84
VII. Схід і захід.....	99
VIII. Хто кого?.....	116
IX. Шлях до перемоги.....	132
X. Гріх на душу.....	147
XI. Не мине чаша сія... ..	163
XII. Гріхи і покарання.....	179
XIII. Мир і війна.....	195
XIV. Відповідь Данила.....	211
XV. Місто Лева.....	226

Літературно-художнє видання

ОРЛИК Тарас
Данило Галицький
Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Координатор проекту *Т. М. Куксова*
Відповідальний за випуск *М. І. Коміна*
Редактор *В. А. Криворотов*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *М. М. Бірченко*

Підписано до друку 01.09.2016. Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Minion Pro». Ум. друк. арк. 12,6. Наклад 6000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61012, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

Орлик Т.

О-66 Данило Галицький : роман / Тарас Орлик ; пер. з рос. М. Волощак — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 240 с.

ISBN 978-617-12-1535-1

Хан Батий знищив усіх друзів Данила Галицького, але той не здався. Він намагався вибороти незалежність для свого народу. Батий бажав підкорити собі волю Данила, зробити з нього ляльку, яку можна контролювати. Але Данилові стало мужності для того, щоб взяти гору у війні з загарбником. Саме на честь цієї перемоги він і занував місто Лева.

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)

- Бахмут (Артемівськ), вул. Незалежності, 69 (ТЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
- Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (колишній універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-60
- Білогород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ТЦ «Рута-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
- Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ТЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
- Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
- Вінниця, вул. Паланіна, 1-А (ТЦ «Квартал», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
- Вознесенськ, вул. Синякова, 5-А, (05134) 3-20-19
- Дніпродзержинськ, просп. Леніна, 57-А (ТЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
- Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ТЦ «Сільпо», 2-й поверх), (056) 770-00-55
- Дніпропетровськ, вул. Калинова, 9-А (ТЦ «Mirfida», 1-й поверх), (056) 760-33-30
- Житомир, вул. Київська, 87 (ТЦ «Волака», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
- Запоріжжя, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
- Запоріжжя, просп. Металургів, 2-Ж (ТЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
- Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ТЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
- Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ТЦ «Електрон», 2-й поверх), (04841) 6-22-12
- Ізюм, пл. Дюна Ленона, 7, (05743) 3-14-72
- Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ТД «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
- Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ТЦ «Оптимістський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
- Київ, вул. Райдужна, 15 (ТЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
- Київ, вул. Маршала Малиновського, 12-А (ТРЦ «Метрополис», 3-й поверх), (044) 500-62-73
- Київ, вул. Лукашевича, 15-А (ТЦ «Європорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
- Київ, вул. Драгоманова, 29 (ТЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
- Київ, вул. Попудренка, 90/2 (ТЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
- Кіровоград, пров. Центральний, 3/1 (ТЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
- Ковель, бульв. Лесі Українки, 18 (ТД «Бульвар», 2-й поверх), (03352)-5-21-40
- Конотоп, вул. Конотопських дівизій, 24-А (ТЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
- Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ТЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
- Красноармійськ, вул. Свердлова, 148, (06239) 2-00-48
- Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ТЦ «Мегас», 2-й поверх), (0536) 72-67-65
- Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ТЦ «Плаза-2», 2-й поверх), (056) 409-81-09
- Кривий Ріг, вул. Ватутіна, 39-А, (056) 409-60-75
- Лисичанськ, просп. Перемоги, 117 (ТЦ «Лимон», 2-й поверх), (067) 570-61-62
- Лубни, пл. Ярмакова, 30-А (ТЦ АТБ), (05361) 7-17-10
- Луцьк, вул. Лесі Українки, 53 (ТЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
- Львів, вул. Братів Рогатинців, 15, (032) 235-50-12
- Львів, вул. Городоцька, 179 (ТЦ «Скриня», 2-й поверх), (032) 298-88-07
- Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ТЦ «Єлізавета», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
- Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ТЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
- Миргород, вул. Гоголя, 147 (ТЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
- Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ТЦ ЦУМ)
- Ніжин, вул. Шевченка, 11-А (ТЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
- Миколаїв, вул. Польовиківська, 63/2, (0512) 47-58-43
- Нікополь, просп. Трубіників, 14 (ТЦ ЦУМ), 1-й поверх, (05662) 2-50-03
- Нова Каховка, вул. Паризької комуні, 13 (ТЦ «Центральний», колишній «Дитячий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
- Новоомосовськ, вул. Радянська, 34 (ТЦ «Спін-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
- Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
- Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтир — пл. Толбухіна), (048) 780-19-84
- Одеса, просп. Добровольського, 99, (048) 755-04-40
- Олександрія, просп. Леніна, 77 (ТЦ «гранд-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
- Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
- Первомайськ, вул. Револуцій, 34, (05161) 7-53-99
- Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
- Прилуки, вул. Київська, 138 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
- Рівне, вул. Київська, 67-А (ТЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
- Селідове, вул. Карла Маркса, 10 (Будинок побуту, 2-й поверх), (06237) 7-00-34
- Слов'янськ, пл. Собора, 3 (ТЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
- Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
- Тернопіль, вул. Перля, 3 (ТЦ «Novus», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
- Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ТЦ «Колізей», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
- Умань, вул. Шевченка, 23-А (ТЦ «Сті», (047) 444-000-6
- Фастов, вул. Івана Мазеги, 6 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
- Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
- Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ТЦ «На Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
- Харків, вул. Академіка Павлова, 144-Б (ТЦ «Космос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
- Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТБЦ «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
- Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ТЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
- Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ТЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
- Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ТЦ «Сільпо», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
- Чернігів, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
- Чернівці, вул. Голлова, 10, (0372) 58-72-44
- Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Кієвстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua

Надсилається безплатний каталог

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**

e-mail: publish@bookclub.ua

Для гуртових клієнтів

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57

e-mail: trade@bookclub.ua

www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55

e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28

e-mail: odessa@bookclub.ua